

Innhold

Forord til 1. utgave	V
Forord til 2. utgave	VI
Forord til 3. utgave	VII
Bruken av boken og nettressursen	XX
DEL I INNLEDNING	1
Kapittel 1 Innføring i erstatningsretten	3
1.1 Erstatningsretten i et «nøtteskall»	3
1.2 Plass i rettssystemet	5
1.3 Mangfold og spennvidde	6
1.4 Rettskilder og metodeutfordringer	8
1.5 Grunnleggende begreper	13
1.6 Erstatningsrettens kronologi	14
1.6.1 Generelt	14
1.6.2 Nærmere om startpunktet: erstatningsrettslig relevant skade	15
1.7 Den videre fremstillingen	26
Kapittel 2 Grunnleggende hensyn	29
2.1 Innledning	29
2.2 Gjenoppretting (reparasjon)	30
2.3 Forebygging (prevensjon)	31
2.4 Øvrige hensyn – og samspillet mellom dem	34
Kapittel 3 Internasjonalisering	37
3.1 Innledning	37
3.2 EØS-erstatningsretten	38
3.2.1 Generelt	38
3.2.2 Privat erstatningsansvar ved overtredelse av EU/EØS-regler	41
3.2.3 Et utdypende eksempel: bilansvarsloven §§ 6 og 7	43
3.3 Ansvar ved brudd på menneskerettighetene	45
3.3.1 Erstatning ved krenkelser av EMK	45

3.3.2	Konkretisering gjennom utvalgte typetilfeller	52
3.3.3	Oppsummering av EMK-rettens betydning for norsk erstatningsrett	58
3.4	Sammenliknende erstatningsrett. PETL og PEL	60
DEL II ANSVARSGRUNNLAG		63
Kapittel 4 Det alminnelige skyldansvaret (culpaansvaret)		65
4.1	Innledning	65
4.2	Hensyn bak skyldansvaret	65
4.3	Innfallsvinkler og strukturer i culpanormen	67
4.3.1	«Bonus pater familias»-figuren og kritikken mot den	67
4.3.2	«Rolleforventning» og «handlingsnormer»	68
4.3.3	To hovedtrinn, ut fra (1) objektive og (2) subjektive culpaelementer	68
4.4	Objektive culpaelementer	69
4.4.1	Brudd på handlingsnormer utenfor erstatningsretten	69
4.4.2	Skadeevne	77
4.4.3	Risikoens alminnelige synbarhet	83
4.4.4	Handlingsalternativer	86
4.4.5	Nytteverdien av den skadegjørende handlingen	91
4.5	Subjektive culpaelementer	92
4.5.1	Individuelle forhold på skadevolders side	92
4.5.2	Spørsmål om betydningen av forhold på skadelidtes side	95
4.6	Presiseringer av culpanormen	98
4.6.1	Generelt: relasjoner og relativitet	98
4.6.2	Profesjonsansvar	102
4.6.3	Styreansvar	105
4.6.4	Rene formuesskader	107
4.6.5	Offentligrettslige forhold	108
4.6.6	Barns eget ansvar og foreldres tilsynsansvar	109
4.6.7	Sinnssykes ansvar	115
4.6.8	Medvirkningsansvar	117
4.6.9	Unnlatelser	119
4.7	Forhold som utelukker culpaansvar	124
4.7.1	Nødhandlinger	124
4.7.2	Samtykke	127
4.7.3	Tjenesteplikter	129
4.7.4	Rettsvillfarelse	129
4.8	Kort om bevis	131
Kapittel 5 Det ulovfestede objektive ansvaret		133
5.1	Innledning	133
5.2	Historiske linjer	134

5.2.1	Det ulovfestede objektive ansvarets fremvekst	134
5.2.2	Stadfesting, presisering og nyansering av ansvarsregelen . .	137
5.2.3	Hovedfasene i rettsutviklingen	138
5.3	Forskjellige utforminger av ansvarsmodellen	139
5.3.1	Oversikt over hovedretningene	139
5.3.2	Nærmere om kombinasjonsmodellens grunnlag og struktur	141
5.4	Inngangsvilkårene	143
5.4.1	Ekstraordinær risiko	143
5.4.1.1	Generelt	143
5.4.1.2	Spesielt om «teknisk svikt» mv.	152
5.4.2	Stadig risiko	154
5.4.3	Typisk risiko	156
5.4.4	Tilstrekkelig risikotilknytning	157
5.5	Helhetsvurdering	160
5.5.1	Oversikt	160
5.5.2	Pulveriseringsmomentet	161
5.5.3	Prevensjonsmomentet	162
5.5.4	Interessemomentet	163
5.5.5	Konkret rimelighet	166
Kapittel 6	Lovfestede ansvar, med vekt på bilansvaret	168
6.1	Innledning	168
6.2	Mangfoldet av ansvarsgrunnlag – en oversikt	169
6.3	Bilansvaret	175
6.3.1	Oversikt	175
6.3.2	Lovpålagt forsikring med EØS-dimensjon	176
6.3.3	Bilansvarslovens virkefelt	179
6.3.3.1	Skadebegrepet, bal. §§ 1 og 2	179
6.3.3.2	Motorvognbegrepet, bal. § 3	184
6.3.4	Hovedvilkåret i loven. Analyse av «gjer»-kriteriet	185
6.3.4.1	Generelt	185
6.3.4.2	Presiseringer for utvalgte typetilfeller	186
6.3.5	Begrensninger ut fra skadeobjektet, bal. § 5	196
6.3.6	Særregelen om kollisjoner i bal. § 8	197
6.3.7	Uforsikret/ukjent motorvogn. Trafikkforsikrings- foreningen	201
6.3.8	Kort om personlig ansvar og regress	202
Kapittel 7	Ansvar for skade voldt av andre	205
7.1	Innledning	205
7.2	Arbeidsgiveransvar	206
7.2.1	Generelt	206
7.2.2	Kravet om et arbeidsgiver–arbeidstaker-forhold	207

7.2.3	Skyldkravet	212
7.2.4	Rekkevidden av arbeidsgiveransvaret	213
7.2.4.1	Oversikt	213
7.2.4.2	Tilknytningskrav 1: tidsmessig sammenheng	213
7.2.4.3	Tilknytningskrav 2: saklig sammenheng	215
7.2.5	Særlig om det offentliges arbeidsgiveransvar	220
7.3	Organansvar	225
7.3.1	Generelt	225
7.3.2	Analyse av to høyesterettsdommer	226
7.3.2.1	Offentlig sektor: Omsorgsovertakelse (Rt. 1995 s. 209)	226
7.3.2.2	Privat sektor: Tripp Trapp (Rt. 2012 s. 1062)	228
7.4	Offentlig myndighetsutøvelsesansvar	230
7.4.1	Grunnlovsstridige lovvedtak	230
7.4.2	Ugyldige forvaltningsvedtak	231

DEL III ÅRSÅKSSAMMENHENG OG ERSTATNINGSVERNETS GRENSER 237

Kapittel 8	Årsaksvurderingens utgangspunkter	239
8.1	Innledning	239
8.2	Generelle utgangspunkter og utfordringer	239
8.2.1	Rettskildene	239
8.2.2	Lovfestede uttrykk for årsakskravet	240
8.2.3	Begrepsavklaringer	240
8.2.4	Det videre opplegget	241
8.3	Samvirkende årsaker	241
8.3.1	Innledning	241
8.3.2	Betingelselæren. <i>P-pille II</i> (Rt. 1992 s. 64)	242
8.3.3	Stadfesting og presiseringer av betingelselæren	244
8.3.4	Skadevolder hefter for hele skaden	246
8.3.5	Forholdet til sårbarhetsprinsippet	248
8.4	Selvstendig virkende årsaker	254
8.4.1	Behovet for skreddersydde rettslige løsninger	254
8.4.2	Utvalgte årsakskonstellasjoner	255
8.5	Generelt om bevis av årsakssammenheng	260
8.5.1	Behovet for sakkyndighet	260
8.5.2	Fri bevisvurdering	261
8.5.3	Beviskrav	262
8.5.4	Bevisbyrde	263

Kapittel 9 Erstatningsvernets grenser	266
9.1 Innledning	266
9.2 Hensyn	267
9.3 Uvesentlighetslæren	267
9.4 Adekvanslæren	272
9.4.1 Generelt	272
9.4.2 Påregnelighetskriteriet	274
9.4.3 Nærhetskriteriet	276
9.4.4 Enkelte andre avgrensningstfaktorer	279
9.5 Utvalgte typetilfeller	282
9.5.1 Uegentlige tredjepartstap	282
9.5.1.1 Utgangspunkter	282
9.5.1.2 Skadelidte innenfor faresonen	282
9.5.1.3 Skadelidte utenfor faresonen	283
9.5.2 Tredjepartstap og rene formuestap	289
9.5.2.1 Generelt	289
9.5.2.2 Personskader	290
9.5.2.3 Formuesskader	293
9.5.2.4 Tingsskader	305
DEL IV ERSTATNINGSUTMÅLING	309
Kapittel 10 Generelle utmålingsprinsipper	311
10.1 Innledning	311
10.2 Prinsippet om full erstatning	311
10.3 Prinsippet om berikelsesfradrag	313
10.4 Tapsbegrensningsplikt	315
10.5 Supplementsprinsippet	317
Kapittel 11 Tings- og formuesskader	320
11.1 Innledning	320
11.2 Tingsskader	321
11.2.1 Delskade	321
11.2.2 Totalskade	324
11.3 Rene formuesskader	325
11.4 Kort om regress	326
11.5 Bevisvurderingen	328
Kapittel 12 Personskader	330
12.1 Innledning	330
12.2 Inntektstaperstatning	332
12.2.1 Oversikt	332
12.2.2 Trygdeytelser i ulike faser	332

12.2.3	Påført inntektstap	333
12.2.4	Fremtidig inntektstap	334
12.2.5	To standardiserte erstatningsordninger	340
12.3	Merutgiftserstatning	340
12.3.1	Oversikt	340
12.3.2	Begrepet «nødvendig og rimelig»	341
12.3.3	Behovsstandarder	341
12.3.3.1	Presentasjon av «kategoriskjemaet»	341
12.3.3.2	Medisinske behov	342
12.3.3.3	Sosialmedisinske behov	343
12.3.3.4	Sosiale behov	344
12.3.4	Eksempler på typer merutgifter	345
12.4	Hjemmearbeidserstatning	349
12.4.1	Innledning	349
12.4.2	En firetrinnsmodell for utmålingen	349
12.5	Menerstatning	353
12.5.1	Innledning	353
12.5.2	Hensyn	354
12.5.3	Vilkår	354
12.5.4	Utmåling	357
12.6	Oppreisning	360
12.6.1	Innledning	360
12.6.2	Strukturen i skl. § 3-5	361
12.6.3	Hensyn	362
12.6.4	Vilkår	363
12.6.5	Utmåling	365
12.6.5.1	Skjønnsmessig utmåling	365
12.6.5.2	Normert oppreisning	367
12.7	Barneerstatning	371
12.7.1	Hovedlinjer	371
12.7.2	Skader påført før 1. mars 2018	372
12.7.3	Skader påført fra og med 1. mars 2018	373
12.8	Forsørgertapserstatning	376
12.8.1	Oversikt	376
12.8.2	Kretsen av erstatningsberettigede	377
12.8.3	Den konkrete utmålingen	378
12.9	Kort om erstatning for tredjepartstap utenfor skl. § 3-4	382
12.9.1	Hovedregelen	382
12.9.2	Unntak – to grunnvilkår	383
12.10	Fellesspørsmål	384
12.10.1	Erstatningsformen	384
12.10.2	Enkelte regressspørsmål	385
12.10.3	Adgangen til etteroppgjør	385
12.10.4	Erstatningskrav og arv	386

DEL V ANSVARSNEDSETTELSE OG ANSVARFORDELING	389
Kapittel 13 Skadelidtes medvirkning	391
13.1 Innledning	391
13.2 «Medvirkningsvurderingens kronologi»	392
13.3 Grunnleggende hensyn	393
13.4 Vilkår for avkortning	395
13.4.1 Skyld hos skadelidte	395
13.4.2 Årsakssammenheng – integrert i medvirkningskriteriet . . .	399
13.5 «Kan»-vurderingen. Momenter og graderinger	400
13.6 Avkortningsteknikken	404
13.7 Presiseringer for ulike medvirkningstrinn	405
13.8 Identifikasjonsspørsmål	407
13.8.1 Problemstilling og terminologi	407
13.8.2 Personskader	407
13.8.3 Tings- og formuesskader	410
Kapittel 14 Lemping	412
14.1 Innledning	412
14.2 Hensyn	413
14.3 Lempingsvilkårene	414
14.3.1 Oversikt	414
14.3.2 Skl. § 5-2 første alternativ («urimelighetsregelen»)	414
14.3.3 Skl. § 5-2 andre alternativ («rimelighetsregelen»)	418
14.4 Presiseringer av virkeområdet for skl. § 5-2	419
14.4.1 Betydningen av skadetypen	419
14.4.2 Betydningen av ansvarsgrunnlaget	419
14.4.3 Betydningen av om det foreligger et kontraktsforhold	420
14.4.4 Særskilt om forholdet til skl. §§ 1-1, 2-2 nr. 1 og 2-3	421
Kapittel 15 Flere skadevoldere. Regress	423
15.1 Innledning	423
15.2 Forholdet til skadelidte – solidaransvar	423
15.2.1 Generelt om skl. § 5-3 nr. 1	423
15.2.2 Kravet om «samme skade». Ett utvalgt eksempel	424
15.2.3 Presiseringer av anvendelsesområdet for solidaransvaret . .	426
15.2.4 Full dekning fra én skadevolder. Rettsvirkninger	427
15.3 Forholdet mellom skadevolderne – regress	427
15.3.1 Generelt om skl. § 5-3 nr. 2	427
15.3.2 Helhetsvurdering og skjønnsmomenter	428
15.3.3 «Fordelingsteknikker»	429
15.4 En oppsummerende figur	430

Vedlegg, ordforklaringer, kilder og registre	433
Ordforklaringer ⓘ	443
Forkortelser	445
Litteratur	447
Lover og forskrifter	464
Lovregister	469
Konvensjoner, EU/EØS-rettslige kilder og europeiske retningslinjer	479
Rettsavgjørelser	482
Stikkord	499